

Závěrečná zpráva o působení učitele u krajanů

Školní rok: 2017

Destinace (země, místo): Brazílie

Jméno, příjmení: Markéta Pilátová

Destinace:

Stát Rio Grande do Sul – města Porto Alegre, Nova Petrópolis

Stát Mato Grosso do Sul - město Batayporã (výuka probíhala také v blízkém městě Nova Andradina)

Krajanský kontext: Porto Alegre, Nova Petrópolis

Výuka českého jazyka a kultury u krajanských komunit v brazilském státu Rio Grande do Sul probíhá u dvou značně odlišných krajanských spolků. Jednak v Porto Alegre ve spolku ASSOCIAÇÃO CULTURAL TCHECA - BRASILEIRA RIO GRANDE DO SUL (ACTB RS), (Česko-brazilské kulturní sdružení), jehož členové pocházejí zejména z rodin emigrantů, kteří přicházeli před druhou a po druhé světové válce či po roce 1968, a v Nova Petrópolis u spolku ASSOCIAÇÃO DOS DECENDENTES DE IMIGRANTES DA BOEMIA (Asociace potomků imigrantů z Česka). V Nova Petrópolis, malém městečku vzdáleném asi dvě a půl hodiny cesty autobusem od velkoměsta Porto Alegre, tvoří krajanský spolek zejména potomci tzv. českých Němců, kteří do Brazílie přicházeli na konci devatenáctého století z česko-německého pohraničí. Dodnes se považují za tzv. bohemios čili obyvatele bývalých českých území Rakouska Uherska, na nichž se hovořilo jak česky, tak německy.

Krajanský kontext: Batayporã

Městečko Batayporã (v překladu z indiánského jazyka guaraní *Ba'ova dobrá voda*) bylo založeno před více než padesáti lety českým podnikatelem Janem Antonínem Baťou a dodnes v něm žijí dvě rozvětvené české rodiny, které tvoří základ dvou českých krajanských spolků: *Oficina Cultural Tcheca e Eslovaca do Brasil* (*Česká a slovenská kulturní dílna*) a *Centro de Memória de Jindřich Trachta* (*Centrum historické paměti Jindřicha Trachty*). V čele *České a slovenské kulturní dílny* stojí hlavní hybatelka místního krajanského života vnučka Jana Antonína Bati paní Dolores Baťa Arambašičová a v čele *Centra historické paměti Jindřicha Trachty* vnuk spolupracovníka Jana Antonína Bati a bývalého starosty města pan Evandro Trachta. V loňském roce se pan Evandro Trachta stal honorárním konzulem ČR pro oblast Mato Grosso do Sul. Oba spolky spolu velmi

úzce spolupracují a starají se o chod výuky, stejně jako o nejrůznější české krajské aktivity a své rodinné archivy, které obsahují velké množství historicky cenných dokumentů a fotografií dokumentujících rozvoj krajského hnutí v oblasti. Dcera paní Dolores Baťové Guiomar Baťová pak vede úspěšný folklorní soubor *Klenot* a zároveň se s paní Dolores Baťa Arambašičovou vzorně stará o pozoruhodnou a velmi cennou sbírku historických krojů, v nichž soubor při slavnostních příležitostech vystupuje. Taneční tréninky probíhají každou neděli odpoledne a večer a účastní se jich i já. Kromě tance také příležitostně pomáhám s překlady lidových písní a vysvětlováním kontextu jednotlivých folklorních zvyků a tanců. Členové souboru se také účastní výuky českého jazyka a kultury. Jejich výuka letos probíhala pravidelně vždy před zkouškou folklorního souboru.

Výuka českého jazyka a kultury:

Stát Mato Grosso do Sul – Výuka probíhala na několika místech formou fakultativních kurzů. V městečku Batayporã ve Státní škole J. A. Bati (Escola Estadual J. A. Bata) a ve Státní škole ZŠ Anízio Teixeira Batayporã a dále v krajany nově postavené učebně v *Centro de Memória de Jindřich Trachta*. Ve městečku Nova Andradina (vzdáleném asi 10 km od Batayporã) v soukromé jazykové škole Cambridge School. Výuku navštěvovalo 273 žáků, z toho 246 dětí – začátečníků (od 6 do 12 let), 23 dospělých začátečníků, 4 pokročilí dospělí a 3 velmi pokročilí dospělí. Výuka probíhala pravidelně i na farmě Recanto rodiny Baťů, vzdálené asi 80 km od Batayporã, kam jsem jezdila zejména o víkendech učit paní Dolores Baťovou a její dceru Guiomar Baťovou.

Výuka českého jazyka a kultury pro první stupeň základní školy Jana Antonína Bati v Batayporã a na základní škole Anízio Teixeira v Batayporã

Již před čtyřmi lety proběhla ukázková hodina češtiny a české kultury ve škole Jana Antonína Bati pro žáky první a druhé třídy školy. Děti byly nadšené a plné elánu pokračovat, a proto jsem společně s pedagogickou koordinátorkou školy paní Cristiane Alvesovou a učitelkou prvního stupně Silvanou Fariasovou vypracovala metodiku našeho příštího projektu nazvaného “Česká kultura, jazyk a četba” s cílem začlenit českou kulturu a jazyk přímo do osnov pro první stupeň této školy, kterou založil český rodák a podnikatel Jan Antonín Baťa. Od března 2017 tedy opět probíhala pravidelná výuka pro žáky prvního stupně (první až 5 třída školy), kteří se po týdnu střídají. Před třemi lety projevila zájem i další základní škola ZŠ Anízio Teixeira Batayporã, kde výuka také probíhala pravidelně pro žáky prvního stupně školy. Zde se ale žáci nestřídali a výuku měli jako zájmový kroužek po odpoledním vyučování. Výuky se účastní také třídní učitelky dětí, které pak zpracovávají společně s dětmi další, zejména výtvarné aktivity, které vyplynuly z výuky – např. obrázky zvířat, které děti viděly v českých animovaných filmech nebo slyšely v českých písničkách. Ve třídách jsem si vytipovala děti, které by mohly mít zájem o výuku mimo školu, a ty jsem pak učila (30 dětí) v *Centro de Memória de Jindřich Trachta* v odpoledních hodinách formou zájmového kroužku. Na jihu Brazílie v Porto Alegre a v Nova Petrópolis probíhá výuka dětí také na dvou základních školách podobným způsobem.

Co se týká **podmínek pro výuku**, v této destinaci je jak na Státní škole J. A. Bati, tak v Cambridge School klimatizace (to je velmi důležité, v destinaci se teploty pohybují kolem 40 stupňů nad nulou), ale k dispozici jsou na obou místech dataprojektor a veškeré nutné vybavení, takže se učebna dá využívat také jako filmový sál.

V Nova Andradina probíhala výuka v soukromé jazykové škole v soukromé jazykové škole Cambridge School. Tato instituce má velký zájem o spolupráci, její prostory jsou moderní, vybavené klimatizací a veškerou audiovizuální technikou. Vyučovala jsem tam dvě skupiny

dvakrát týdně. Tito žáci jsou většinou středoškoláci či vysokoškoláci, kteří vnímají český jazyk jako jazyk Evropské unie a hodlají své znalosti využít zejména k nejrůznějším studijním a pracovním pobytům. Tyto studenty pak velmi povzbuzuje možnost účasti na kurzu v Dobrušce.

Rio Grande do Sul – Výuka probíhala ve dvou městech (vzdálených od sebe sto kilometrů, přibližně 2 a půl hodiny autobusem). Během týdne v městské knihovně v Nova Petrópolis a nově také v úterý odpoledne na základní škole Otty Hoffmanna v Nova Petrópolis, kde se výuku dětí podařilo zorganizovat po vzoru dětských kurzů v Batayporã, a zejména díky pomoci bývalého školního inspektora a dnes důchodce a studenta češtiny pana Antonia Thieleho. Do dětského kurzu chodilo 40 dětí formou zájmového kroužku, učily se základní konverzační dovednosti a díky dobré audiovizuální vybavenosti školy jsem mohla používat filmy, videa, písně a skypování. Zajímavostí také bylo, že škola má krásnou školní kuchyni a děti, školní kuchařky i pedagogové projevíli zájem o vaření českých jídel. V Nova Petrópolis mají děti také velký zájem o dějiny české emigrace do Brazílie, neboť v tomto městečku, kde je nádherný skanzen a působí zde několik folklorních skupin, je všeobecně na historii kladen velký důraz. K výuce jsem tedy používala cyklus *Pražské legendy* a také architektonický cyklus *Šumná města*. Ve čtvrtek večer v pátek a někdy také v sobotu v dopoledne (praktické hodiny vaření českých jídel a českých písní a tanců) probíhá výuka v hlavním městě státu Rio Grande do Sul v Porto Alegre v nových prostorách Státní základní školy generála Daltrona Filha (Escola Estadual General Daltro Filho). Výuku navštěvovalo v Porto Alegre celkem 138 žáků, z toho 52 dětí začátečníků, 80 dospělých začátečníků a 6 pokročilých dospělých. Každý pátek od devíti hodin ráno až do dvanácti hodin odpoledne a od čtyř hodin do šesti hodin odpoledne se v hodinách českého jazyka a kultury střídaly celkem 4 dětské skupiny ze školy generála Daltrona Filha. Děti jsem učila nejen základní konverzační dovednosti, ale pracovala jsem s nimi pomocí audiovizuálních materiálů a snažila se jim co nejvíce přiblížit nejen náš jazyk, ale také naši zemi a kulturu. V Nova Petrópolis to bylo celkem 62 žáků, z toho 40 dětí začátečníků, 14 dospělých začátečníků a 8 dospělých pokročilých žáků.

Podmínky k výuce jsou jak v Nova Petrópolis, tak v Porto Alegre velmi dobré, k dispozici je zejména v knihovně v Nova Petrópolis stále audiovizuální vybavení, hezké učebny, v nichž se kurz českého jazyka a kultury střídá s výukou německého jazyka. Výuku českého jazyka a kultury zajišťuje kromě krajanského spolku také místní radnice, která na konci roku také zorganizovala slavnostní předávání diplomů. V Porto Alegre probíhala výuka v prostorách státní školy generála Daltrona Filha (Escola estadual General Daltro Filho). Prostory zařídila manželka zesnulého honorárního konzula Martina Musela paní Karin Musel. Ta ve škole pracovala přes třicet let jako učitelka na prvním stupni a díky tomu se podařilo prostory získat zdarma a navázat s touto velmi uznávanou základní školou těsnou spoluprací. Stejně jako v Nova Petrópolis jsou i v Porto Alegre prostory školy velmi dobře vybavené i pro audiovizuální výuku s výborným připojením na internet. Nově se v Porto Alegre výuka rozšířila také na Federální univerzitu Universidade Federal de Rio Grande do Sul v rámci rozšiřování výuky nazvaného *Curso de Extensão*. Přihlásil se stejně jako v minulých letech vysoký počet univerzitních studentů – 86. Díky iniciativě honorárního konzula ČR pro oblast Rio Grande do Sul pana Fernanda Lorenze se výuka mohla konat v prostorách jeho firmy Diaglaser. Firma je vybavená velkým sálem vhodným pro výuku s veškerou audiovizuální technikou. Pro potřeby výuky češtiny jsou to ideální prostory. Kurz probíhal v pátečních večerních hodinách. Stejně jako přednášky pro veřejnost o české kultuře a historii.

Cesty do destinací a ubytování učitele

Po příletu do São Paula je třeba se přesunout do státu **Mato Grosso do Sul**, z letiště jezdí autobus na autobusové nádraží Jabaquara, odkud odjíždějí autobusové linky do tohoto brazilského státu. Cesta do Batayporã trvá zhruba 12 hodin, autobusy většinou vyjíždějí večer nebo v noci. Lepší variantou je přílet a následující cesta z hlavního města státu Mato Grosso do Sul Campo Grande, která trvá asi 5 hodin.

V Batayporã, pokud je výuka organizovaná i v městečku Nova Andradina, učitel cestuje místním autobusem zhruba 20 minut. Učitel si pronajímá pokoj u paní Dolores Baťa Arambašičové. Ubytování je předem zajištěno a zcela odpovídá potřebám učitele.

Ze státu Mato Grosso do Sul se učitel přesunuje do státu **Rio Grande do Sul** do města Porto Alegre letecky. Cesta trvá asi 3 hodiny letadlem, které odlétá z hlavního města státu Campo Grande (od Batayporã vzdáleného 5 hodin místním autobusem).

Učitel bydlí během týdne v městečku Nova Petrópolis v podnájmu u rodiny Antonia Thieleho. Ubytování odpovídá potřebám učitele, ale je třeba počítat s tím, že pokoje nejsou vybaveny topením, což je zejména během zimních měsíců, kdy v této horské oblasti teplota klesá i pod nulu, velmi nepříjemné. Učitel tedy musí počítat s kvalitním zimním oblečením. Ve čtvrtek a v pátek učitel učí v Porto Alegre, kam se dopravuje místním autobusem, cesta trvá přibližně dvě a půl hodiny. Protože se jedná o značné převýšení, je třeba počítat s dvěma a půl hodinami jízdy prudkými horskými serpentini. V Porto Alegre je ubytování zajištěno u krajanské rodiny Muselů a zcela odpovídá potřebám učitele.

Metodika výuky:

„Opravdová práce učitele je nadchnout a následovně pomoci žákovi přetavit nadšení v praxi.“

Leo Babauta

Výuka jazyka probíhá podle přesně stanoveného plánu, ať už se jedná o skupinu začátečníků, dětí, mírně pokročilých či velmi pokročilých žáků. K výuce jsou používány zejména učebnice *Communicative Czech, Český, prosím. Čeština Express 1, 2*. Pokročilejší žáci pracovali s vynikající učebnicí *Čeština pro život*, která jim připadala zábavná a zároveň velmi praktická. K výuce pokročilých žáků jsou také používány audionahrávky, rozhlasové pořady, ukázky z českého tisku a české literatury, historie a poezie. Letos žáci pracovali s videonahrávkami nazvanými *Poklady české kuchyně I. II.*, podle nichž se učili připravovat tradiční česká jídla. Hodiny pro děti byly doprovázeny knihami *Krtek a zvířátka, Krtek a čísla* a zejména s knihou a videem *Dějiny udatného národa českého*. Vzhledem k tomu, že se prakticky ve všech učebnách dá připojit na internet, začala jsem používat také výuková videa dostupná na internetu, jako je výukový program o ČR *Kostičky*.

Na začátku každé hodiny je prvních 10 až 15 minut věnováno procvičení minulého učiva – slovní zásoby a gramatických jevů. Následuje výklad a procvičování nové gramatiky a slovní zásoby. Slovní zásoba, která se spontánně díky dotazům žáků vyskytne během hodiny, je zapsána na tabuli a poté je procvičována další hodinu pomocí hry. Po gramatické části následuje konverzační část: přednost mají vždy tzv. praktické bloky čili konverzační dovednosti, jež mohou žáci doopravdy uplatnit při pobytu v České republice – v obchodě, na nádraží, v hotelu, na letišti apod. Výuka je také doplňována krátkými video nahrávkami a ukázkami z českých večerníků jako např.

Maxipes Fík nebo *Bob a Bobek*, *Víla Amálka*, *Rákosníček*, v nichž si žáci mohou procvičit některé základní konverzační obraty.

Mnoho mých žáků dnes navštěvuje Českou republiku a své české příbuzné. Po letech výuky se setkávám s příznivými ohlasy na tuto konverzační část výuky. Žáci se cítí samostatně, umějí se česky informovat o základních věcech, zeptat se na cestu, zorientovat se v hromadné dopravě či si objednat jídlo v restauraci.

Poslední část hodiny je věnována aktuální politické, kulturní a společenské realitě České republiky. V této části hodiny je také zařazena výuka českých a moravských lidových i populárních písní, koled a krátkých básní a říkadel. Letos stejně jako v minulém roce jsem pracovala zejména s knihou *Říkadla* od Františka Hrubína, v níž jsou poetickým způsobem zpracovány nejrůznější české jazykolamy. V této části hodiny se věnujeme také osobnostem z české kultury a českých dějin. Letos jsme s žáky podrobněji poznali osobnosti Karla IV., Karla Čapka, Jana Amose Komenského, Václava Havla, Miloše Formana, českého prezidenta Miloše Zemana, zakladatele Sokola Miroslava Tyrše, Tomáše a Jana Antonína Bati, Jiřího Muchy, Alfonse Muchy, Ivana Lendl, Markéty Irglové, Radůzy, Jaromíra Nohavici, skupinu Kryštof a skupinu Jelen a další. Ze společensko-historických témat jsme probírali podrobněji – založení Československa, založení Sokola, založení továren Baťa, založení továrny Ton v Bystřici pod Hostýnem, tradici sklářství a výroby bižuterie na Liberecku, rozdíl ve struktuře a organizaci českých a brazilských měst, český systém zdravotního a důchodového pojištění, vietnamská a romská menšina v ČR, historická paměť v ČR a význam Ústavu pro zkoumání totalitních režimů, příběhy z projektu Post Bellum, historie Prahy, historie židovské komunity v ČR, doba Josefa II. a Marie Terezie, Pražské povstání a osvobození Československa, rodinné modely v ČR, česko-německé a česko-ruské vztahy, vojenská služba v ČR, historie města Brna, Ostravy, Znojma, Plzně – automobilový průmysl, sklářský průmysl, značka Škoda, historie pivovarnictví v ČR, značky a druhy českých piv, české korunovační klenoty a jejich význam, sporty v ČR – tenis, fotbal, lední hokej, architekti pražského hradu, povodně v Čechách a na Moravě v letech 1997, 2002, 2013, rozpad Československa, pražské Jezulátko a baroko v Čechách a na Moravě, čeští prezidenti, dětské domovy v ČR, registrované partnerství v ČR apod. Všechna tato témata jsou probírána a vysvětlována zejména na žádost samotných žáků, kteří se velmi zajímají jak o českou kulturu a historii, tak o současné české realie.

Písně a hudba v hodinách: Pomocí písní se velmi dobře procvičují fonetické obtíže češtiny, zejména pro brazilské mluvčí obtížné souhlásky. Probíhá také nácvik základních kroků českých a moravských lidových tanců: čardáš, polka, vrtěná, cifrování. Letos jsem při výuce používala výborná videa *Zpívánky*, v nichž jsou velmi přístupným způsobem podány tradiční české a moravské písně jako *Travička zelená*, *Pec nám spadla*, *Já ne to ty*, *Nestarej se ženo má* apod. Z moderních českých písní jsem používala video z koncertu písničkářky Radůzy a populární skupiny *Čechomor*.

Doplnění výuky, zájmové aktivity:

Cyklus Aktivní český film – v každé destinaci jsem stejně jako v minulých letech jeden večer v týdnu věnovala tomuto cyklu, v němž jsem promítala české filmy. Nešlo však jen o pasivní zhlédnutí filmu, ale o komponovaný pořad navazující na výuku české gramatiky a konverzace a českých reálií a historie. Proto jsem vybírala zejména filmy, které by byly pro tento záměr vhodné. Jako první film žáci ve všech destinacích zhlédli dokument *Praha, matka měst*. Následovaly filmy *Jan Hus*, *Hoří, má panenka*, životopisný dokument o Miloši Formanovi, dvoudílný film a dokument *Jan Hus*, seriál *Vlak dětství a naděje* (zajímavý zejména pro žáky

v Porto Alegre a Nova Petrópolis kde je silná německá komunita, vzhledem k tomu, že film řeší německo-české vztahy a odsun sudetských Němců po válce) a seriál *Vyprávěj*. Dále pak dokumenty Olgy Sommerové o Miladě Horákové, Fredym Hiršovi a Věře Čáslavské *Věra 68*. Velký úspěch pak letos slavily u pokročilých žáků seriály *Čtvrtá hvězda* a *Četnické humoresky*. Dále pak filmy *Tmavomodrý svět*, *Občan Havel*, *Pupendo*, *Pelíšky*.

Hodiny vaření českých jídel

Zejména o víkendech probíhaly ve všech destinacích nejméně jednou měsíčně specializované hodiny výuky vaření českých tradičních pokrmů. Používala jsem videa z cyklu *Poklady české kuchyně I, II.*, kde šéfkuchaři srozumitelně vysvětlují postup přípravy jídel. Žáci vždy nejprve zhlédli video, poté jsme probírali slovní zásobu týkající se jednotlivých receptů a dále trénovali čtení receptů z videa. Potom jsme vždy jedno jídlo společně uvařili. Největší úspěch měli již tradičně české bramboráky, ale také pečení českého chleba nebo příprava tradičních polévek: květákové, bramborové a houbové. Speciální kuchařskou hodinu jsme také věnovali tradičním vánočním receptům a přípravě ryby s bramborovým salátem a pečení vanilkových rohlíčků. Většinou se jedná o recepty spíše jednodušších jídel, ale letos jsme se ve všech destinacích pustili i do komplikovanějšího menu. K českému smaženému sýru se šťouchanými bramborami jsme přidali ještě pravý český guláš, tvarohovou bábovku s citronovou příchutí, ořechovou bábovku a tvarohové knedlíky s jahodami podle receptu z časopisu *Venkov a styl*. (Tento časopis na hodinách velmi často používám, protože jsou v něm krásně graficky zpracované české a moravské tradice a lidové zvyky.) Na hodiny vaření přichází zhruba dvacet žáků, což znamená recept na bábovku třikrát znásobit. Výsledkem byla ale trojice lahodných bábovek, které si brazilští strávníci nemohli vynachválit, protože jak chuť, tak tvar české bábovky jsou pro ně velmi exotické. Nejoblíbenějším jídlem se však stal guláš, protože brazilské hovězí maso je skvělé kvality, navíc se v Brazílii nepoužívají naše druhy koření. Hodiny české kuchyně jsou mezi žáky oblíbené mimo jiné i proto, že se na nich setkávají žáci z různých skupin a díky vůni bábovky zapomínají na to, že čeština je komplikovaný jazyk plný nástrah, a s chutí všichni časují česká slovesa a vyslovují věty jako *strouhaný sýr nastrouhaný na struhadle*.

Práce s internetem:

V Brazílii, v níž vzdálenosti mezi jednotlivými místy lidé počítají spíše na hodiny strávené v letadle nebo dálkovém autobuse než na kilometry, hraje velkou roli využívání internetového připojení. Žáci českého jazyka a kultury nejsou v tomhle směru žádnou výjimkou, a proto jsem internet učinila součástí výuky. Učitel se také přesunuje ze státu Rio Grande do Sul do Mato Grosso do Sul, proto jsem s žáky udržovala kontakt pomocí pravidelného zasílání úkolů na e-mail, internetové skupiny na Facebooku a konzultacím na Skypu. Letos se přidal velmi vhodný nástroj – aplikace WhatsApp, na níž má každý kurz svou vlastní skupinu. Je tak umožněna plynulá aktualizace veškerých témat i organizace výuky.

Uzavřenou skupinu na sociální síti Facebook, která se jmenuje *Tcheco RS*, jsme založili nejdříve společně se žáky z krajského spolku v Porto Alegre a postupně se k ní přidávali žáci z Nova Petrópolis a Mato Grossa do Sul. Skupina je uzavřená, mohou do ní vstupovat pouze pozvaní členové, zájemci o český jazyk a kulturu, dnes má přes stovku členů. Na stránku skupiny lze vkládat videozáznamy, pomocí kterých žáci mohou sledovat například vybrané pořady z české televize, české folklorní písně, koledy, večerníčky, nebo nejrůznější rozhlasové pořady týkající se výuky či články z českých médií.

Pokud s žáky při výuce narazíme na nějaký obtížný gramatický či fonetický jev, mohou vybrat vhodné cvičení či videonahrávku a umístit procvičování na tzv. „zed“ skupiny *Tcheco RS*. Členům skupiny rozešlu upozornění a každý může podle svých časových možností s materiálem pracovat. Při výuce používám např. české večerníčky, mnoho žáků posléze může stejný materiál zhlédnout díky videozáznamu převzatého z youtube.com a umístěného na Facebook kolikrát potřebuje. Tato metoda se mi osvědčila, zejména pokud se týká českých písní – např. během vánočních svátků jsem mohla na facebook.com umístit pět verzí vánočních písní od různých interpretů. Velmi oblíbené jsou také české recepty, které si často žáci vyhledávají a na „zed“ skupiny umísťují samostatně. Žáci doslova milují a často umísťují na zed skupiny pořad České televize o českých dějinách <http://dejiny.ceskatelevize.cz/208552116230063/> nazvaný „Dějiny udatného českého národa“. Skupina je interaktivní a žáci v nejrůznějších besedách pod příspěvky uplatňují základní konverzační dovednosti v češtině, a to pomocí písemného projevu. Pokud se vyskytnou chyby, mohou je přímo opravit nebo prodiskutovat posléze na hodině. Tato internetová komunita milovníků češtiny a české kultury slouží také jako zajímavý stmelovací prvek mezi žáky navzájem a bylo již díky ní navázáno mnoho přátelství mezi žáky z různých krajských komunit, kteří by se jinak neměli kde potkávat a ani by o sobě nevěděli.

10 minut skypování do každé hodiny

Na začátku bylo video zhlédnuté na sociální síti Facebook. Byli na něm studenti jedné brazilské jazykové školy, kteří si v rámci výuky angličtiny skypují se seniory z domova důchodců v USA. Video bylo velmi dojemné a tak jsem si řekla, že tento nápad by se dal využít i v mých hodinách českého jazyka a kultury. Ve městě Nova Andradina učím v malé jazykové škole Cambridge School, která poskytuje na hodiny češtiny prostory, a sama ředitelka a majitelka Érica Fabricio je mou studentkou. Ve škole je dobré připojení na wifi. Žáci měli za úkol připravit si sérii 5 až 6 základních konverzačních otázek: *Jak se jmenuješ? Jak se máš? Kde bydlíš? Co děláš? Odkud jsi? Co rád jíš a co rád piješ? Co rád děláš?* Lidé v Česku přes skype odpovídali. S každou hodinou se seznam otázek a zájem žáků prohlubují a vznikají i některá přátelství mimo skypování v hodině.

Akce na podporu české kultury

Tradiční oslavy Velikonoc v Batayporã

Už pátým rokem se pořádají ve škole Jana Antonína Bati v městečku Batayporã oslavy českých Velikonoc. Letos přišlo poslední dubnový týden a oslavy několik desítek dětí jak ze školy Jana Antonína Bati, tak ze základní školy Anízio Teixeira do nově opravené učebny v *Centro de Memória de Jindřich Trachta*, kde probíhá výuka českého jazyka. Jako každý rok i letos si každý žák přinesl jedno doma připravené vyfouknuté vejce a mohl si vybrat z několika tradičních českých a moravských technik jejich zdobení. V letošním roce jsme dostaly krásnou zásilku obtisků a českých barev na velikonoční kraslice z Generálního konzulátu v São Paulo, z nichž byly brazilské děti nadšené. Nic podobného se totiž v Brazílii nedá koupit, a tak děti zaujatě lepily tradiční obtisky a barvily vajíčka. Pak se promítal film z dětského výukového cyklu *Kostičky* věnovaný českým velikonočním tradicím a velikonoční díl seriálu *Pat a Mat*. Děti se také učily kreslit tradiční české kraslicové vzory. Naučily se tradiční říkanku *Hody hody doprovody* a v následující hodině probíhala soutěž o nejkrásnější papírovou kraslici – soutěž vyhrál vnuk bývalého českého starosty Batayporã Jindřicha Trachty desetiletý Henriquinho Trachta.

Nově dokončené prostory pro výuku v Centro de Memória Jindřich Trachta v Batayporã

Výuka českého jazyka a kultury v městečku Batayporã probíhala mnoho let ve škole Jana Antonína Bati. Poté se poslední dva roky mohli žáci přesunout do provizorních prostor v *Centro de Memória Jindřich Trachta*, které postavil krajský spolek stejného jména vedený vnukem Jindřicha Trachty dnes honorárním konzulem ČR panem Evandrem Trachtou. Učebna byla sice prostorná, ale ještě plně nevyhovovala potřebám výuky – zejména proto, že chybělo dokončit úplné zastřešení. Od letošního března ale čekalo na malé i velké studenty češtiny nesmírně milé překvapení – plně dokončené zastřešení, nové police na knihy a zejména překrásné lavice na sezení. Ty pro *Centro de Memória de Jindřich Trachta* zhotovila z brazilských vzácných dřev oceňovaná designová česká firma MMCité, která se specializuje na městský mobiliář a sídlí v Bílovicích nedaleko Zlína.

Do každé lavice je vyryto jméno důležitých českých krajanů z Batayporã – Jindřicha Trachty, Jana Antonína Bati nebo Aloise Hanouska. Žáci, zejména děti tyto lavice milují, stejně tak jako nově dokončené prostory. Útulný domek, v němž probíhá výuka, slouží také jako výstavní síň, promítací místnost a je dokonce vybaven malou kuchyňkou a sociálním zařízením. Za svou krátkou tříletou existenci si již získal značnou popularitu mezi obyvateli Batayporã. Od loňského roku jsou na něm také umístěny značky a rozcestníky českého systému turistických značek, jež zde vytvořil Klub českých turistů.

Cyklojízda studentů češtiny po cyklostezkách v Batayporã značených českým systémem turistických značek

První červencový den bylo krásné počasí a dvanáct studentů češtiny, dětí i dospělých, vyrazilo odpoledne ve dvě hodiny pod vedením učitelky českého jazyka a kultury Markéty Pilátové na výlet po červené trase turistické a cyklistické stezky v Batayporã. Tu zde loni vyznačili dobrovolníci – značkaři z Českého klubu turistů. V městečku se také před nedávnem vynořil první cyklistický klub, který začal používat české turistické značení, několik členů klubu jsou také studenti češtiny, včetně honorárního konzula pana Evandra Trachty, který se rovněž účastnil naší cyklojízdy. Čeští značkaři z Českého klubu turistů přijeli do městečka Batayporã loni už podruhé (letos mají přijet znova 20. července), aby tady vybudovali čtyři stezky dlouhé přibližně 40 kilometrů. V loňském roce jim barvy, štětce a další vybavení vezl český olympijský speciál. Když značkaři začali procházet okruh vyznačený před rokem, nestačili se divit. Barvy ze značek na vzrostlých stromech byly doslova sežrány. „Zdejší kůra, vlhkost a dřevo s barvami reaguje úplně jinak než u nás“, povzdechl si Karel Markvart, šéf turistických značkařů v Českém klubu turistů. Značky proto teď dobrovolníci malují na kůly dobytkařských ohrad a na mrtvé dřevo. Značkaře sem pozval zdejší český honorární konzul Evandro Trachta ve spolupráci s ministerstvem zahraničních věcí. „A my jsme jeli moc rádi, protože naše turistické značení je něco opravdu českého, na co jsme vážně hrdí a jsme nadšení, že to můžeme předat i Brazilcům. Koneckonců už jsme podobný projekt zrealizovali v Banátu nebo před pěti lety na Zakarpatské Ukrajině,“ vysvětlovali dva značkářští dobrovolníci inženýři Alexandr Makarič a Ondřej Veselý. A zároveň přiznávali, že podle značení ještě žádného Brazilce chodit neviděli, ale zato místní cyklisté je používají nejvíc. Asi 250 značek jim teď slouží k tomu, aby se na výletech dozvěděli, co je v kraji hezkého, a taky, kde Češi zanechali svoje stopy. Mohou díky značkám dorazit k místnímu hřbitovu, kde jsou pochovaní baťováci, kteří sem dorazili s Janem Antonínem Baťou, nebo k malému muzeu *Centro de Memória Jindřich Trachta*, které založili potomci bývalého starosty a hlavního baťováckého manažera v Baťově Dobré vodě Jindřicha Trachty. Oceňují ale hlavně to, že díky značení se nemusí proplétat mezi kamiony po hlavní silnici a trasu zvládnou po červených polních cestách, na kterých se pasou bílí býci se zkroucenými rohy, kterým nad hlavou létají tukani a modří papoušci ara.

Se studenty jsme projeli červenou trasu deseti kilometrů a děti si vyzkoušely své znalosti české slovní zásoby spojené s výlety, barvami a zvířaty. Každý účastník cyklojízdy pak dostal od honorárního konzula pana Evandra Trachty na památku malý dárek. Všichni účastníci se už těší na další cyklojízdu, která se uskuteční na konci července a bude mnohem delší – asi dvacetikilometrová, bude spojená s malým českým piknikem. Účast slíbili i noví dobrovolníci – značkaři, kteří znova přijedou také v červenci. Na následující hodině češtiny pak děti malovaly mapu trasy, kterou jsme společně projeli, a znova si opakovaly slovní zásobu spojenou s výletem.

Česko – brazilský soubor *Klenot* na prestižní celonárodní brazilské taneční soutěže *Onça pintada*

Česko-brazilský soubor *Klenot*, jehož 16 členů chodí také každou neděli odpoledne na kurz českého jazyka a kultury, se 15. 6. 2017 zúčastil prestižní celonárodní taneční soutěže *Onça pintada* v hlavním městě státu Mato Grosso do Sul, Campo Grande. V soutěži získal soubor čestné uznání a jeho členové si zde poprvé zkusili nový repertoár nastudovaný ve spolupráci s tanečními choreografy Jaroslavem a Markétou Lukešovými – specialisty na folklor jižní Moravy. Choreografové Lukešovi pobývali v Mato Grosso do Sul v loňském roce na podzim a celý měsíc věnovali práci se souborem.

Soubor *Klenot* byl v rámci brazilského krajanského spolku *Československá kulturní dílna* založen v roce 2005 a jeho první vystoupení proběhlo na oslavách stého výročí *Rotary Clubu*. Soubor vystupuje v originálních českých, moravských a slovenských krojích. Název *Klenot* je odvozen od výroku Jana Antonína Bati, který při založení města Batayporã (Bařova Dobrá voda), řekl, že „Půda tohoto kraje je náš klenot.“ Jeho dcera Ludmila stejně jako on milovala lidové písně a tance a během mnoha let nakupovala originální kroje z celého tehdejšího Československa. Většinu získala od českých imigrantů, jež je prodávali v *Českém klubu* v Sao Paulu. Po roce 1989, kdy mohla opět legálně navštěvovat svou vlast, nakupovala kroje v Česku. Nejstarší kroj pochází ze Slovenska a byl zakoupen Janem Antonínem Bařou na světové výstavě v New Yorku v roce 1939. Soubor má 18 členů a 20 % z nich jsou potomci Čechů a 80 % tvoří brazilští tanečníci, kteří se zajímají o český jazyk a kulturu. V roce 2012 soubor *Klenot* vystoupil na *VI. festivalu českých krajanů v zahraničí* a odvezl si nejvyšší ocenění. Ředitelkou a hlavní choreografkou souboru je pravnučka Jana Antonína Bati Guiomar Bařa A. Costa a předsedkyní Československé kulturní dílny je vnučka Jana Antonína Bati Dolores Bařa Arambařič. Dolores Bařa Arambařič se také stará o pravidelnou údržbu originálních krojů, která je ve vlhkém a horkém brazilském podnebí nesmírně náročná. V příštím roce soubor *Klenot* vystoupí na *Mezinárodním folklorním festivalu* ve Strážnici.

Nová webová stránka věnovaná městečku Batayporã

www.bataypora.cz

Z iniciativy ekonoma, publicisty a znalce Latinské Ameriky Pavla Šembery ve spolupráci s honorárním konzulem v Mato Grosso do Sul Evandrem Amaralem Trachtou e Silva vznikla nová webová stránka věnovaná městečku Batayporã. Tento web představuje Batayporu, její historii a hlavní oblasti česko-batayporské spolupráce. Dále zde lze nalézt praktické informace pro ty, co by rádi Batayporu navštívili, a hlavní kontakty na místě. Na webové stránce je také sekce Vztahy s ČR, v níž je podrobně popsána i práce krajanských učitelů v oblasti státu Mato Grosso do Sul. <http://www.bataypora.cz/vztahy-s-cr/>. Také v sekci Fotogalerie je řada fotografií z výuky českého jazyka a kultury: <http://www.bataypora.cz/fotogalerie/>.

Kaplička Pražského Jezulátka v Batayporã

V brazilském městě Batayporã se 2. 9. 2017 slavnostně otevřela kaplička s Pražským Jezulátkem. Tamní české komunitě přivezl repliku známé sošky pražský arcibiskup Dominik Duka už v roce 2003, kdy byly v Riu de Janeiro *Světové dny mládeže*. Potomci českých přistěhovalců si od nové modlitebny slibují další posílení vztahů s Českou republikou.

Kapličku je postavená na pozemku, kde zároveň stojí *Centrum historické paměti Jindřicha Trachty*, v němž mimo jiné probíhá také výuka českého jazyka a kultury. Tato instituce shromažďuje vzpomínky a dokumenty na dobu první poloviny 20. století, kdy do oblasti přišli osadníci v rámci projektu Jana Antonína Bati. Do kapele by měl v budoucnu přibýt i zvon. Ozdoby na kapličce jsou inspirované kapličkou ve Veselí nad Moravou, odkud pochází honorární konzul v Batayporã a propagátor vzájemných vztahů Evandro Trachta. Z Veselí pocházel jeho dědeček Jindřich, který byl v Batayporã starostou. Pan Evandro Trachta celý projekt inicioval a slavnostní otevření kapličky prožívalo celé městečko založené Janem Antonínem Baťou v padesátých letech minulého století s velkým zájmem. Slavnostního otevření se zúčastnili také někteří členové folklorního souboru *Klenot* ve slavnostních krojích, zástupci velvyslanectví a mnoho dalších osobností místního politického a kulturního života.

Mapování historie českých Němců v Nova Petrópolis

V letošním roce se komunita českých Němců z krajského spolku *Associação dos Descendentes de Imigrantes da Boêmia* ve spolupráci s ministerstvem zahraničních věcí v rámci podpory krajských komunit pustila do unikátního sběru historického materiálu. Chtějí zmapovat historii českých Němců, kteří přišli do Brazílie ze Sudet a osidlovali jižní oblasti ve studeném pralese, a vytvořit tak knihu plnou genealogicky přesných údajů o jednotlivých rodinách, jejich příběhů a fotografií.

Každou neděli některý ze členů asociace objíždí rodiny tzv. „bohemios“ a s velkou trpělivostí a důsledností shromažďuje fotografie a přesné vzpomínky. Někdy jezdím s nimi, protože „bohemios“ učím česky a protože mě fotky mladých mužů bambitkami a mohutnými kníry, žen se strhanými tvářemi a umolousaných dětí zajímají a ze všeho nejvíc dojmají. V neděli 20. 8. 2017 jsem takto s tajemníkem asociace panem Antoniem Thielem objela asi 7 rodin bohémiů. Jejich příběhy jsou neobyčejně důležité zejména pro lidi v České republice. Dokládají totiž, že česko-německé vztahy kdysi existovaly i v úplně odlišné rovině, bez antagonismů a nacionalistických třenic. Například prapradědeček pana Krauspenhara, který nám ukazuje fotografie a rožní u toho nedělní maso, pan Adolf Krauspenhar se s navoskovanými kníry ve slušivém střeleckém obleku vypravil na cestu kolem roku 1880. Odjížděl z vesnice Chřibská (tehdejší Kreibitz) na rozhraní Lužických hor a českého Švýcarska a urazil přes deset tisíc kilometrů na vratké plachetnici z Hamburku do Rio de Janeira. Dalších tisíc kilometrů menším parníkem z Ria do Porto Alegre a sto kilometrů na koni do hor. Tam si ze všeho nejdřív musel na stromě postavit hnízdo.

V Evropě právě vyjížděly z depa první luxusní Orient Expressy tažené elegantní lokomotivou, Paříž zažívala vzrušení z prvních módních salonů a v rodném Česku nové stroje válcovaly staré pracovní příležitosti dělníků. Adolf Krauspenhar ale potřeboval ochránit sebe a svoje děti před zuřivými pralesními divočáky, kterých se báli i místní indiáni, jedovatými hady a jaguáry. A když odcházel na několik dní do nejbližší osady, aby vyměnil první sklizeň za kozu, jeho žena zůstávala s dětmi i tři dny v pralese sama. Jakmile se setmělo, rozdělávala vysokou vatru, aby zaplašila šelmy, po vysutém žebříku vylezla do improvizovaného obydlí na stromě a usínala s mačetou u hlavy. Když pak ale o dvacet let později umírala, měla kolem sebe rozvětvenou rodinu, ležela

v posteli v dřevěném domku na vzorně obdělávaných pozemcích v malebném kraji na jihu Brazílie silně připomínajícím Sudety.

Pod štíhlými palmami se v mírném větru vlní bleděmodré okvětní plátky divokých hortenzií. Levandulové keře plní večer mýdlovou vůní a na domech a restauracích se bělají nápisy *Unser Haus* nebo *Milena Haus*. Autobus firmy Wendling vyrazil před hodinou z města Novo Hamburgo a teď se prodírá horami porostlými džunglí. V korunách mohutných araukárií se hádají opice a hnízdí papoušci. Na sedadlech autobusu štěbetají postarší dámy v ručně pletených svetrech německy, a když autobus stříhne příliš prudce zatáčku, uleví si: „Mein Gott!“. Občas nastoupí nějaký gaucho v kovbojských botách a pozdraví se s nimi portugalsky. Chvilí si portugalsky povídají o počasí a pak se dámy zase vrátí ke své němčině. Když pak některá z nich umře, na náhrobním kameni bude stát „von Böhmen“ tedy zpráva pro budoucí generace, že její kořeny jsou v Česku. Tohle totiž „boemios“ úzkostlivě dodržují. Cítí se s místem, odkud sem přišli, dodnes pevně propojení. Učí se proto česky, i když naši hymnu jejich otcové a dědové zpívali německy. Odcházeli z tehdejšího Rakouska-Uherska, protože nechtěli, aby jejich synové zase narukovali do nějaké nesmyslné války, nebo kvůli bídě a nedostatku půdy. A nikdy nepoznali česko-německé antagonismy dvacátého století. Mají za to, že mluvit německy a cítit se Čechy a mít jako druhý jazyk portugalštinu, je úplně normální. Jde o odkaz těch lidí na fotografiích, které Antonio nábožně vkládá do skeneru s vysokým rozlišením. Touží po tom si jednou v Chřibské koupit dům, mít český pas a občanství a zároveň říkat Kreibitz. Možná je to naivní, ale každopádně je to povzbuzující, protože tenhle idylický stav česko-německých vztahů kdysi existoval. Možná jen v hlavách „bohemios“, ale třeba není důvod, proč by zase jednou existovat neměl. Nová a velmi záslužná aktivita krajanského spolku *Associação dos Descendentes de Imigrantes da Boêmia* k tomu jistě přispěje.

Vystoupení v radiovém vysílání v Nova Petrópolis

U příležitosti desátého výročí podepsání smlouvy o přátelství a spolupráci mezi městy Jablonec nad Nisou a Nova Petrópolis v brazilském státu Rio Grande do Sul se v úterý 24. 10. 2017 v 11:00 uskutečnilo vystoupení zástupce *Associação dos Descendentes de Imigrantes da Boêmia* (Asociace potomků imigrantů z Čech) Néstora Josého Gringse a učitelky českého jazyka a kultury Markéty Pilátové v pořadu určenému krajanským komunitám v Brazílii v Radiu Nova, které vysílá na frekvenci FM 87.5. Vystoupení trvalo půl hodiny formou rozhovoru moderátora a pozvaných a tématem byl život krajanské komunity bohemios a výuka českého jazyka a kultury. Pan Néstor Grings mluvil zejména o novém projektu komunity ve spolupráci s ministerstvem zahraničních věcí v rámci podpory krajanských komunit, který spočívá v unikátním sběru historického materiálu. Krajanský spolek bohemios chce zmapovat historii českých Němců, kteří přišli do Brazílie ze Sudet a osidlovali jižní oblasti ve studeném pralese, a vytvořit tak knihu na základě přesných genealogických údajů o jednotlivých rodinách, jejich příběhů a fotografií.

Učitelka Markéta Pilátová pak mluvila o organizaci a způsobu výuky českého jazyka a kultury a na závěr se diskuse stočila ke kulinářskému odkazu bohemios v Brazílii a ukázkám receptů z Ioni vydané kuchařky z konce 19. století, kterou spolek vydal v německém, českém a portugalském jazyce. Radio Nova je v oblasti jedno z nejrozšířenějších radiových vysílání, a proto jak pan Néstor Grings, tak Markéta Pilátová přijali pozvání s radostí a přislíbili účast v pořadu i při dalších příležitostech.

Výročí přátelství Nova Petrópolis a Jablonce nad Nisou

Dne 2. 10. 2017 se na radnici města Nova Petrópolis sešli zástupci radnice, členové krajské komunity *Associação dos Descendentes de Imigrantes da Boêmia* Ari Hillebrandt a Néstor José Grings a učitelka českého jazyka a kultury Markéta Pilátová se starostou panem Regis Luizem Hahnem. Schůzka byla svolána u příležitosti desátého výročí podpisu smlouvy o přátelství a spolupráci mezi městy Nova Petrópolis a Jabloncem nad Nisou. Pan Starosta Hahn vyzval všechny zúčastněné, aby se vyjádřili k dosavadní spolupráci, a velmi se také zajímal o výuku českého jazyka a kultury a projevil zájem uspořádat slavnostní veřejnou schůzi za účasti bohemios, žáků a rodičů žáků ze základní školy Otto Hoffman, tak aby se o historii bohemios a jejich organizaci dozvěděla co nejširší veřejnost. Co se týká dalších plánů na kulturní spolupráci a výměnu hovořilo se o folklorních souborech v Nova Petrópolis a jejich případných cestách do České republiky a účasti českých souborů na místním folklorním festivalu. Po schůzce zaslala radnice Nova Petrópolis zdravici městu Liberec přeloženou do českého jazyka Markétou Pilátovou a účastníci schůzky se dohodli na dalším setkání v příštím roce.

EPOQUE QUARTET V PORTO ALEGRE

Obě krajské komunity na jihu Brazílie se nesmírně těšily na úterý 13. listopadu, kdy měl v Porto Alegre vystoupit známý český soubor smyčcového kvarteto *EPOQUE QUARTET*. Umělci ve složení David Pokorný – první housle, Vladimír Klánský – druhé housle, Vladimír Kroupa – viola a Vít Petrášek – violoncello hráli skladby českých autorů, ale také latinskoamerických tvůrců. Početné publikum bylo doslova uchváčeno jejich virtuozitou a odměnilo je pak velkým aplausem. Po koncertu následoval slavnostní koktejl v přízemí budovy paláce Ministerstva pro veřejnou správu státu Rio Grande do Sul. Všechny potěšilo vyhlášené české pivo a studenti českého jazyka ocenili možnost procvičit si své konverzační dovednosti v družném hovoru se sympatickými hudebníky, kteří se koktejlu také účastnili. Koncert byl pro krajskou komunitu a všechny studenty českého jazyka a kultury opravdu mimořádnou událostí. Brazílské publikum má jen zřídka možnost slyšet tak kvalitní hudební těleso, a proto byla akce velmi zdařilá. Velký dík pak patřil organizátorům – honorárnímu a generálnímu konzulátu a krajské komunitě z Porto Alegre. Na akci přijela také velká výprava bohemios z Nova Petrópolis, kteří chtěli podpořit české krajany z Porto Alegre a setkat se s nimi jako každý rok na podobných kulturních akcích. Mezi oběma krajskými komunitami v Rio Grande do Sul již několik let probíhá čilá kulturní výměna a krajani z Porto Alegre se velmi těší na příští rok, kdy se zase na oplátku chystají oni na oslavy výročí vzniku Československa, které proběhnou v Nova Petrópolis.

Návštěva generální konzulky u Jakuba Hříbka v domově Olšany

Žáci všech kurzů češtiny Markéty Pilátové pracují již několik let s knihami malíře Jakuba Hříbka (*Houbová kuchařka*, *Kočíčí básničky*), který maluje pouze ústy. Letos s ním navázali také internetové spojení a píše mu české emaily, Jakub Hříbek žákům ochotně česky odpovídá. Letos generální konzulát v Sao Paulu zakoupil pro žáky další výukové materiály z dílny Jakuba Hříbka a generální konzulka Pavla Havlíková osobně Jakuba Hříbka navštívila v domově v moravských Olšanech, aby s ním domluvila další způsoby spolupráce. O její návštěvě i výuce češtiny v Brazílii informoval podrobnou reportáží Deník.

Další aktivity:

Překlady a tlumočení pro krajany:

Jak ve státě Rio Grande do Sul, tak ve státě Mato Grosso do Sul jsou krajané v čilém kulturním, společenském či obchodním styku s Českou republikou. Často potřebují pomoci s úředním

stykem, nebo nejrůznější rodinnou korespondencí. Proto jsem např. překládala důležité historické listiny pro komunitu krajanů v Nova Petrópolis.

V Batayporã jsem překládala archivní dokumenty z archivu Jana Antonína Bati či korespondenci paní Dolores Baťa Arambašičové.

Jazykově a organizačně jsem se také podílela na výměnném pobytu dobrovolníků ze sdružení INEX v Batayporã.

Organizace knihovny a osobního archivu Jana Antonína Bati a Jindřicha Trachty:

Průmyslník Jan Antonín Baťa po sobě zanechal rozsáhlou knihovnu a osobní archiv, který se dříve nacházel v jeho domě v São Paulu. Před nedávnem byla jeho podstatná část převezena do Batayporã. Pomáhala jsem proto uspořádat zejména knihovnu, tematicky i podle jmen autorů, což zabralo velké množství času, protože knihovna čítá přes tisíc svazků. Archiv Jana Antonína Bati obsahuje cenné dokumenty týkající se přímo české historie, jeho osobní zápisky, dopisy a obchodní korespondenci. Pomáhala jsem zejména s česky psanými dokumenty, jak s jejich překlady, tak s roztříděním do jednotlivých kategorií.

Průběžně jsem také pomáhala s katalogizací fondu knihovny v *Centro Memorial de Jindřich Trachta*.

Spolupráce s folklorním souborem *Klenot* v Batayporã

Pravidelně, zejména o víkendech jsem se účastnila nácviku lidových tanců a pomáhala s údržbou vzácných krojů, v nichž členové souboru tančí. Překládala jsem pro soubor texty všech písní, jež používají při vystoupeních, a vysvětlovala členům souboru kulturní kontext těchto písní. Společně s vedoucí souboru Guiomar Baťou Arambašič jsem pomáhala vybírat tance na další sezonu.

Publicistická a literární činnost a besedy pro českou veřejnost

Díky blízkému vztahu s krajanskou orální historií jsem často psala recenze, sloupky a povídky pro časopis *Krajiny češtiny* či sloupky s krajanskými náměty pro deník *Právo*, časopis *Respekt*, *Radiožurnál Českého rozhlasu* a delší povídky pro stanici *Vltava Českého rozhlasu*. Stejně jako v loňském roce, tak i letošní leden a únor jsem věnovala více než 10 besedám pro veřejnost na téma literární tvorby a krajanské problematiky v Latinské Americe, které proběhly v nejrůznějších knihovnách, kulturních domech a knihkupectvích v celé ČR. Besedy letos v lednu a v únoru proběhly na těchto místech: Praha – ZŠ Táborská, kavárna Mist, Šumperk – knihovna, gymnázium, Kroměříž – ZŠ Zámoraví, gymnázium, Zlín – knihovna, Uherské Hradiště – knihovna, Svitavy – knihovna, Valašské Meziříčí – knihovna, Rožnov pod Radhoštěm – knihovna, Brusel – Evropský parlament (besedu organizovala kancelář evropské poslankyně Michaely Šojdrové), Milano – České centrum.

Na všech místech se na besedách sešli lidé, kteří se o krajanskou problematiku živě zajímají, a mnoho z nich poté ještě dlouho diskutuje a na naše krajany v Latinské Americe se mne ptá v dopisech a e-mailech. Budu citovat z jednoho dopisu od doktorky Lucie Jarkovské z brněnské Filozofické fakulty, která mi napsala: „Poslouchat příběhy o českých Němcích, kteří emigrovali ze Sudet v devatenáctém století a jsou velcí čeští patrioti a zpívají českou hymnu a jakoby netušili, že existovaly hrůzy 20 století, je jak vyprávění o nějakém ztraceném ráji, mohla bych ho poslouchat znova a znova.“

Závěr:

Krajané i přátelé českého jazyka a kultury v Mato Grosso do Sul i v Rio Grande do Sul jsou v jedné věci jedineční. Drží při sobě a uvědomují si, jak je v této ohromné zemi stvořené mnoha přistěhovaleckými a domorodými kulturami důležité uvědomovat si svou identitu a pečovat o odkaz svých evropských a českých kořenů. Podporovat a prohlubovat jejich snahu je vzácná a výjimečná práce. Nadšení těchto lidí pak činí z práce krajanského učitele skutečné poslání naplněné radostí a pozitivní energií. Přidává se k nim i nadšení studentů z univerzity v Porto Alegre, kteří svou aktivitou a činorodostí vnesli do výuky a rozvoje česko-brazílských vztahů zcela novou dimenzi.